

Handen gevouwen in gebed

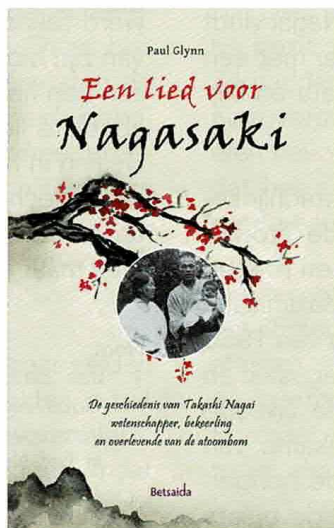
Edwin Truyens

Paul Glynn, **Een lied voor Nagasaki. De geschiedenis van Takashi Nagai, wetenschapper, bekeerling en overlevende van de atoombom**, Betsaida, 's Hertogenbosch, 2022, 326 blz., ISBN 978 94 93207 34 9 - 18.50 €

In het tweede humaniorajaar van de Latijn-Griekse liet onze klasleraar pater Vanderdonck S.J. een confrater, missionaris in Japan, een lezing houden. Deze jezuïet maakte op mij zoveel indruk dat ik me voornam me te verdiepen in dat land. Tijdens de overige humaniorajaren las ik nog menig boek over de geschiedenis en de politieke actualiteit van Japan. Zo in januari 1971 het werk van de voormalige BRT-journalist Jan Bauwens, **Hirosjima, de hemel brandde als de hel**.⁽¹⁾ Een indrukwekkend of veeleer weerzinwekkend verhaal.

Op 6 augustus 1945 viel de atoombom boven Hirosjima. Drie dagen later, op 9 augustus, dropten de Amerikanen een atoombom boven Nagasaki. Hirosjima is veel meer dan Nagasaki in de publieke belangstelling gebleven. Een gemakkelijke verklaring daarvoor is dat Hirosjima de trieste eer te beurt viel de eerste atoombom te ontvangen. Maar dit is te gemakkelijk en te goedkoop. Er is ongetwijfeld meer aan de hand. Auteur Paul Glynn merkte op dat er een wezenlijk verschil is tussen de wijze waarop Hirosjima en die waarop Nagasaki herdacht wordt: *"Hirosjima is bitter, luidruchtig, sterk politiek, links en anti-Amerikaans. Het symbool ervan zou een woedende gebalde vuist kunnen zijn. Nagasaki is bedroefd, rustig, bedachtzaam, niet politiek en vol gebed. Daar wordt de schuld niet gegeven aan de Verenigde Staten, maar wordt eerder getreurd om de zondigheid van de oorlog, in het bijzonder de kernoorlog. Het symbool is: handen gevouwen in gebed."* (blz. 316)

Wat in deze zinnen niet vermeld wordt, is dat Nagasaki de oudste christelijke stad van Japan is. Toen Franciscus Xaverius op 15 augustus 1549 arriveerde in Japan, was

dat in Kagoshima, een stad meer dan 300 km ten zuiden van Nagasaki, toen nog een onbetekenend plaatsje. Xaverius en zijn volgelingen hadden succes. Nadat in 1579 de jezuïet Alessandro Valignano in Japan arriveerde, nam het aantal bekeerlingen nog toe. Dit verontrustte de dicator Hideyoshi in een dergelijke mate dat hij 26 christenen liet arresteren. Die 26 moesten te voet van Kioto naar Nagasaki (zo'n 780 km!), waar ze zouden gekruisigd worden. Nagasaki was intussen geëvolueerd tot de belangrijkste haven voor Europese schepen en was christelijk geworden. De stad zou christelijk blijven. In Urakami, een voorstad van Nagasaki, werd eind de 19de eeuw een kathedraal ge-

bouwd die plaats bood aan 5.000 christenen. Het is uitgerekend in Urakami dat de atoombom viel en daarbij werd ook de kathedraal totaal verwoest. Takashi Nagai, de hoofdpersoon in dit boek, zag hierin Gods voorzienigheid. Drie eeuwen bleven de christenen in Nagasaki gespaard van vervolging; tijdens de oorlog baden ze onophoudend voor vrede. Het verschrikkelijke bombardement was echter de kortste weg naar de vrede, zodat miljoenen mensenlevens gespaard bleven. Onmiddellijk na de tweede vernietigende atoombom capituleerde Japan. Vanaf de oorlog in China in 1937 tot en met 9 augustus 1945 kwamen er 2.470.000 Japanners om het leven. De tweede atoombom was overigens niet bestemd voor Nagasaki maar voor Kokura (Kitakyushu), een stad die meer dan 200 km meer noordelijk ligt. Deze stad was echter door wolken overdekt en de bemanning moest de bom op zicht droppen. Dit kon niet en bovendien was de brandstofleiding van de reserve brandstoftanks verstoppt. Men moest dus onverwijld terugkeren en dus werd de bom afgeworpen boven het secundaire doelwit.

U las goed: 'hoofdpersoon'. Is dit dan een roman? Geenszins, maar deze biografie leest als een roman. Takashi Nagai is aanvankelijk een atheïst, maar als zijn moeder sterft komt hij tot het inzicht dat er leven is na de dood. Hij leest **Pensées** van Blaise Pascal. Hij gaat

studeren aan de universiteit van Nagasaki en verblijft bij een christelijke familie. In 1932 krijgt hij hersenvliesontsteking en ondergaat een uiterst delicate operatie. Als bij wonder herstelt hij helemaal en wordt assistent in de afdeling radiologie aan de universiteit van Nagasaki. In die tijd was radioloog een gevaarlijk beroep, omdat je ook als arts voortdurend blootgesteld werd aan straling. Vroeg of laat kreeg men dan wel leukemie. Nog in 1932 gaat Nagai met de familie Moriyana mee naar de middernacht-mis met Kerstmis. Uiteindelijk wordt hij christen en huwt met dochter Midori.

In 1937, Japan is dan in oorlog met China, moet Takashi Nagai opnieuw in het leger. Tijdens die diensttijd in China verneemt hij het overlijden van zijn vader en een dochter. Terug thuis hervat hij zijn werk als radioloog. De eerste symptomen van leukemie manifesteren zich nog tijdens de oorlog. Als de atoombom valt, is Nagai aan het werk in de universiteitsgebouwen. In het boek worden de gruwelijke taferelen verhaald. Nagai doet wat hij kan om slachtoffers te helpen. Zijn vrouw Midori is in de gezinswoning in Urakami en is op slag dood. Takashi Nagai vindt van haar nog wat botten. Zijn kinderen zijn echter met een oma vertrokken naar een verder afgelegen plaats en blijven gespaard.

Op 8 september 1946 krijgt Nagai ernstige verschijnselen van de stralingsziekte veroorzaakt door de atoombom. Hij is stervende maar zijn naasten bidden en roepen de hulp in van de in 1941 vermoorde pater Maximiliaan Kolbe. Deze franciscaan verbleef van het begin van 1930 tot 1936 in Japan. Hij stichtte een klooster in Nagasaki en bouwde daarachter een Lourdesgrot. Tijdens de Tweede Wereldoorlog belandde hij in het concentratiekamp van Auschwitz. Toen de SS tien gevangenen tot de hongerdood veroordeelde, nam pater Kolbe vrijwillig de plaats

in van een vader van vier kinderen. Hij zou in 1982 heilig verklaard worden. De aanroeping van pater Kolbe heeft kennelijk geholpen, want Nagai herstelt tegen elke verwachting in.

Eind 1946 beëindigt Nagai zijn boek **De klokken van Nagasaki**. De Amerikaanse bezetter weigert echter de publicatie toe te staan. Het zou tot 1 april 1949 duren vooraleer dit boek kon worden uitgegeven. Vanaf 1948 is Nagai bedlegerig. Het zou hem niet beletten zo'n 20 boeken te schrijven in de periode van 1945 tot aan zijn dood in 1951.⁽²⁾ Op 1 mei sterft hij en op 3 mei verzamelen zo'n 20.000 rouwenden in en aan de intussen herbouwde kathedraal van Urakami voor de uitvaartdienst.

Al in 1948 lezen mensen in heel Japan de boeken van Nagai. Zowel de Lourdesgrot opgetrokken door pater Kolbe als de hut (zijn huis was totaal vernield) waar Nagai verbleef na de Tweede Wereldoorlog, groeiden uit tot populaire bedevaartsoorden. In tegenstelling tot pater Kolbe werd Takashi Nagai nog niet heilig verklaard. Na het lezen van zijn biografie, twijfel ik er echter niet aan dat hij in wezen een heilige was. Zijn tomeloze inzet als radioloog, zijn absolute liefde tot de medemens en zijn grenzeloze toewijding in het geloof, laten geen andere conclusie toe. Hij werd slechts 43 jaar, maar heeft in dat korte leven ontzettend veel gerealiseerd. Ik kan de lezing van dit boek alleen maar met nadruk aanbevelen.

Noot

1. Jan Bauwens, **Hirosjima, de hemel brandde als de hel**, De Goudvink, Antwerpen, 1965, 275 blz.
2. Voor zover ik kon nagaan werd slechts één boek van Takashi Nagai in het Nederlands vertaald: **Het leven is sterker**, Lannoo, Tielt, 1952. Mogelijk vindt u nog ergens een tweedehandsexemplaar. **The Bells of Nagasaki** verscheen nog in 1984 bij Kodansha America.